

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Antidota Apostolica contra nostri temporis hæreses

In quibus Loca illa explicantur, quæ Hæreticj hodie (maximè Calvinus & Beza) vel ad sua placita stabilienda, vel ad Catholicæ Ecclesiæ dogmata infirmanda ...

In Epistolam B. Pauli ad Romanos

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1595

Argumentum Capitis I.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39447

ut ab hæreticis & nouis dogmatistis sibi caueant. Ita hæc vna epistola primarium fidei dogma de gratia Christi & prima peccatorum iustificatione pertractat, atque ad mores & pietatem copiosè informat.

Argumentum Capitis I.

COMMENDAT prædicationē Evangelicam tanquam ad salutem necessariam: quia iustitia Dei ex fide in ea reuelatur propter credentes, & ira Dei in ea manifestatur propter impios, maximè verò Gentium sapientes, quorum cæcitatem & vitæ turpitudinem describit.

Verf. 5. *Per quem accepimus gratiam & Apostolatam ad obediendum fidei in omnibus gentibus, &c.*

VALET hic locus contra hæreticos pro Ecclesiasticæ prædicationis auctoritate, cui obediendum sit in doctrina fidei capessenda. Ait enim Apostolus, *accepisse se à Deo gratiam & Apostolatam*, id est, Apostolicam docendi & prædicandi potestatem, *ad obediendum fidei, τῆς ὑπακοῆς πίστεως*, id est, ad obedientiam fidei ingenerandam *apud omnes gentes* quibus prædicaturus erat, vel ut omnes gentes ei prædicanti

Ecclesiasticæ prædicationi obediendum.

A 3 obedi-

obedirent. Docet igitur vocem Ecclesie predicantis & docentis huiusmodi à Deo datam esse, vt ei obedire, ex eaque obedientia, fidei veritatem ac doctrinam accipere omnes debeant. Hodie hæretici Ecclesie voci non aliter obediendum censent, nisi quatenus illa cum Scriptura consentiat, hoc est, quatenus ipsorum iudicio consentire videbitur. Alioqui enim, vtrum cum Scriptura consentiat Ecclesiastica prædicatio, vnde tandem constare poterit, nisi vel ipsi ea de re iudicium ferant (quod est seipsos Ecclesie iudices constituere) vel ipsius Ecclesie iudicio ea in re acquiescant; & sic ad Ecclesie auctoritatem obedienter suscipiendam iterum relabantur, In alijs locis hac de re plura diximus; dicemus & postea.

8. *Quia fides vestra annuntiatur in vniuerso mundo.*

Romanorum
fides.

Laudat fidem Romanorum vt toto orbe celeberrimam: de qua suo tempore Cyprianus: *Ad Romanæ Ecclesie fidem Apostolico ore laudatam perfidia habere accessum non potest.* lib. 1. epist. 3. Vide D. Hieronymum in præfat. lib. 3. in epist. ad Galatas.

9. *Cui seruió in spiritu meo in Euangelio eius.*

Externa
pietatis
opera.

Seruitur Deo in spiritu, & adoratur Deus in spiritu (vtitur enim Apostolus verbo *ἀλλήλω*) per externa pietatis opera, vt hic Paulus

Paulus fecit per externam Euangelij prædicationem. Ait enim: *Seruo Deo in spiritu meo in Euangelio eius: id est, per prædicationem Euangelij eius, mihi concreditam.* Sic illud ^{Ioan. 4.} Christi, *Deus adorari vult in spiritu & veritate,* intelligendum est etiam de operibus pietatis externis & cultu externo cum animi pietate interna cõiunctis, quibus Deo seruitur. Certè si Euangelium prædicando cultus Deo gratus & pretiosus Deo impenditur (quod hic Calvinus ipse obseruauit) negari non debet, in omnibus operibus pietatis cultum Deo gratum impendi.

II. *Vt aliquid impertiar vobis gratia spirituales ad confirmandos vos.*

Obseruât ad hæc verba Patres (quod & obseruari potest contra hæreticos, qui Petrum Romæ prædicasse contra omnem Antiquitatis consensum pertinaciter negant;) ideo Paulum de confirmandis Romanis loqui, quia antea per Petrum ad fidem conuersi fuerant. Sic commentarij in Paulum apud Hieronymum, qui Sedulij esse videntur: *Romanos ex Petri prædicatione fidem tenentes, confirmare se velle Paulus dicit: non quòd minus accepissent à Petro, sed vt duobus Apostolis attestantibus eorum corroboraretur fides.* Idè scribit Chrysostomus homil. 2. in hanc epistolam, & Theodoretus in cap. 16. ad Romanos.

16. *Virtus Dei est ad salutem omni credenti.*

Euangeli-
ca prædi-
cationis
virtus.

Impegerunt in hunc locū horū temporum
heretici, eūque in hunc modum peruer-
tunt; Evangelica prædicatio est instrumen-
tum salutis efficax & operatorium, quate-
nus, quum prædicatur, annuntiat promissio-
nes in verbo, &c. Hinc etiam inferunt, Sa-
cramenta non aliter operari quā verbum
prædicatum, nec aliud illa esse quā testifi-
cationem diuinæ voluntatis erga nos, sicut
verbi prædicatio testificatur: ideòque Sacra-
menta esse testimoniū visibile & oculatum,
verbum autem esse testimonium auritum:
& vtrumque idem valere fide apprehensum.
Hinc etiam inferunt, Sacramentum nullum
esse, cui verbi prædicatio adiuncta non sit:
denique formam Sacramentorū nostrorum
nihil aliud esse quā verbum institutionis
recitatum: postremò, nullam esse aliam in
Ecclesia remissionem peccatorum quā
per verbum promissionis prædicatum. Hæc
illi omnia insanè asserunt propter hoc ver-
bum Pauli, *Euangelium est virtus Dei ad salutem
omni credenti*. Sed verborū Pauli sensus germa-
nus ac genuinus hic est: *Euangelium*, id est, tota
doctrina & prædicatio Evangelica, quā nos
Christi Apostoli docemus, *omni credenti*, id est,
iā credita, & ei qui credit, nō est vana aliqua
aut historica nōtia, vel de qua debeam eru-
bescere quā si infamis aut noxia foret, *sed est
virtus*

virtus Dei ad salutem, id est, doctrina potenter salutifera, à Deo reuelata, & ea complectēs quæ ad æternam salutem faciunt. Sicuti *Lex* 1. Cor. 15. est *virtus peccati*, vt idem Apostolus loquitur, quia per occasionem prouocat ad peccandum eum qui sola lege audita gratiã Christi non accepit; sic Euangelium est *virtus Dei ad salutem omni credenti*, quia Deus excitat & adiuuat ad bene iustēque viuēdū eos qui Euangelio credunt: & per prædicationem Euangelicam Deus in cordibus credentium salutem potēter operatur. Sic rursum alibi Apo- 1. Cor. 1. stolus loquitur: *Verbum crucis prædicamus* ihs qui salui fiunt, *Dei virtutē & Dei sapientiã*. Nēpe quia placuit Deo per *stultitiã prædicationis*, id est, per prædicationem Crucis, quæ Gētibus stultitia est, *saluos facere credentes*. Sed sicut *Lex* ipsa non per se operatur peccatū, verū hominū malitia, quæ magis nititur in veritum; sic Euangelium prædicatum per se non operatur salutem, quum sit, quatenus ex ore prædicantis auditum, medium tantūm externū credendi, quatenus ipsa diuina veritas ipsius fidei obiectum, & id quod ad salutem credi debet, sed per fidem credentium diuino intus cooperante Spiritu est salutiferum & causa salutis. Denique Euangelium est *Dei virtus ad salutem*, quia per Euangelicam prædicationē, & cum ea extrinsecus sonante, *Dei virtus* intus in corde salutem operatur, vt *fides sit ex Rom. 10. auditu quidem per verbum Christi prædicatum*,

A 5 *Dei tamen*

Ephes. 1. *Dei tamen donum*, & ex Dei virtute, suorum ministerio cooperante. Et hunc sensum sequentia verba confirmant.

17. *Iustitia enim Dei in eo reuelatur ex fide in fidem.*

Germanus huius loci sensus ad disputationem Apostolicam rectè intelligendam plurimum confert. Est enim ratio & confirmatio superioris sententiæ, qua dixit Apostolus, *Euangelium esse virtutem Dei ad salutem omni credenti*. Hoc quippe ita se habere probat Apostolus, eo quòd in *Euangelio*, id est, in prædicatione Euangelica, ipsa & tota Dei iustitia, *qua videlicet homines iustos facit* (vt D. Augustinus de Spiritu & lit. cap. 9. & 11. Chrysostomus quoque & Theophylactus exponunt,) & à mundo condito iustos semper fecit; quæ ideo Dei dicitur, quia ex Deo & Dei dono, nõ ex viribus humanis est; quæ etiam *ex fide in fidem fit*, id est, à fide incipit, & per fidem incrementum capit, & nunquam sine fide est, quia *iustus ex fide viuit*, vt Chrysostomus & alij Græci appositissimè exponunt, *reuelatur*, id est, omnibus perspicuè manifestatur & prædicatur; quum hætenus nec omnibus Gentibus sed solum Iudæis, nec apertè & copiosè sed obscurè & vmbriticè & parciùs, hæc gratiæ Dei & iustitiæ eius prædicatio & commendatio facta fuerit. Hoc autem subsumptum suum, *iustitiam Dei ex fide*

fide esse, quam Euangelium prædicat, vsque ad finē cap. 4. Apostolus prosequitur, docens omnes homines ex fide & gratia Dei iustificari, nō ex operibus legalibus aut moralibus, siue ex doctrina legis siue ex naturæ lumine profectis. Vnde hæc verba exponens August. ait: *Hæc est iustitia Dei, quæ in Testamento veteri velata, in nouo reuelatur: quæ ideo iustitia Dei dicitur, quod impertiendo eam Deus iustos facit: sicuti Domini est salus qua saluos facit.* Et hunc suum sensum ipse Apostolus infrà cap. 3. perspicuè ponit, vbi aliqua facta digressione (ex occasione propositionis quam mox subiungit de reuelata ira Dei de calo) de generali omnium hominum statu sub peccato, ad principalem suam quam hic ponit propositionem redit, dicens: *Nunc autem sine Lege iustitia Dei manifestata, est testificata à Lege & Prophetis. Iustitia autē Dei per fidē Iesu Christi, in omnes & super omnes qui credūt in eū.* Docet quippe Apostolus (vt latius infrà ex Augustino ostendemus) iustitiam veram, quam Dei gratia per fidem in Christum in nobis operatur, nunc demum absque adminiculo legis veteris in Euangelica prædicatione omnibus manifestari: vt ita Euangelica doctrina ac prædicatio verè virtus Dei sit ad salutem omni credenti.

Videamus nunc quomodo hunc Apostoli perspicuum sensum totamque disputationem hæretici peruertunt. Theodorus Beza, Caluini sui, omniumque Calvinistarū, adeoque

De Spir.
& lit.
cap. 11.
Iustitia
Dei quæ.

que omnium ferè huius temporis hæreticorum sententiã secutus, & huic loco pressius ac prolixius insistentem quàm Calvinus, vt veram per Christũ iustitiam in literis Euangelicis & Apostolicis maximèq; Paulinis reuelatam, & ab Ecclesia Christi Catholica iuxta omnium Patrum vnanimem cõsensum creditã, penitus subuertat, ab his Apostoli verbis impietatis suæ telam orditur. *Sic (inquit) disponendus est status huius epistolæ, Nos à Deo per vnum Christum seruari, si Euangelio crediderimus.* Hæc quidẽ est aliquo modo prima Apostoli propositio, qua dixit, *Euangelium est virtus ad salutem omni credenti,* quam explicare & probare incipit à cap. 5. vsque ad caput 9. in quibus de iustificatione nostra per Christum, alijsque redemptionis humanæ beneficijs, & eorum tum necessitate tum amplitudine plenius agit. *Huic propositioni (ait Beza) subtexitur illa, Nos sola in Christum fide iustificari.* Hic verò fallit Lectorem & mentitur Beza: nõ solum quia hæc toties decantata propositio, *Nos sola in Christum fide iustificari,* in Paulo nusquam inuenitur; sed etiam quia vera Pauli propositio, quæ priori subtexitur, longè alia est; hæc videlicet, cuius nunc verba tractamus: *Iustitia enim Dei in Euangelio reuelatur ex fide in fidem.* Hæc apud Paulum propositio priori subtexitur, vt hæc posterior priorem probet, confirmet, illustret. Hinc enim ostendere Apostolus vult quòd *Euangelium est virtus Dei ad salutem*

ad salutem omni credenti, id est, quòd doctrina
 Euangelica est potenter salutifera omnibus
 eam credentibus, vnde sequitur illa propo-
 sitio quam Beza primam ponit, *Nos à Deo*
per vnum Christum seruari, si Euangelio (quod Chri-
stum nobis predicat) crediderimus, quia in hoc
 Euangelio, seu in hac Euāgelica predicatio-
 ne, tota illa iustitia Dei ex fide, qua nos iu-
 stificat, seu iustos facit Deus, reuelatur ac ma-
 nifestè docetur. Hæc est vera epistolæ huius
 dispositio quo ad partem dogmaticam quæ
 in cap. I. terminatur, non illa quam Beza
 sibi finxit. Quam cur ita finxerit, ex sequē-
 tibus apparebit. Hæc (inquit) *diligenter consi-*
derata, manifestè indicant quid vocabulo iustitiæ Dei
intelligatur: perfectio nimirum illa & summa inte-
gritas, qua quisquis donatus est, sistitur coram Deo
ἅγιος ἀμωμος καὶ ἀνέγκλητος, vt loquitur Pau-
 lus Coloss. I. cap. 22. id est, *sanctus, inculpatus,*
& qui nullius criminis possit postulari. Vult se-
 cundam Pauli propositionem esse, *Nos sola in*
Christum fide iustificari, vt appareat, iustitiam
 Dei in Euangelio reuelatam, quam Paulus
 secundo loco ponit, esse summam sanctitatis
 perfectionem in solo Christo residentem, sed
 nobis per fidem qua Christum apprehendi-
 mus, imputatam. Sic enim adhuc magis se
 explicat. Ea igitur (inquit) à Paulo dicitur *iu-*
stitia Dei, non modò quia gratuitum est Dei donum,
sed que per imputationem, aut quia hanc largiendo
Deus se iustum, id est, fidelem ac veracem præstat, sed

Iustitia
 Dei iuxta
 Beza.

etiam

etiam ut opponatur iustitia hominum, siue ex operibus, qua testatur David nullum hominem iustificari: quoniam ne pater quidem ipse credentium Abraham de ea iure possit coram Deo gloriari, ut inquit Apostolus infra cap. 4. Hæc Beza, fraudulenter & impie totam Apostoli disputationem & mentem penitus corrumpens. De qua iustitia Dei Paulus hoc loco loquatur, iam ex alijs Pauli verbis & S. Augustino ostendimus. Est illa iustitia Dei, non qua Deus iustus est, sanctus, & inculpatus, multo minus qua fidelis ac veracem se Deus præstat, quod ad iustitiæ mercedem pertinet, non ad ipsam in se iustitiæ donationem, aut operationem; sed quam

Rom. 6. Deus in nobis operatur, qua fit ut peccatum in nobis non dominetur, ut non seruiamus ultra peccato, sed iustitiæ & sanctitati, ut infra cap. 6. & seqq. Apostolus docebit. Hanc Dei iustitiã, quæ rectitudinem voluntatis & operum humanorum, Dei in nobis operante & adiu-

uante gratia, significat, Beza ad perfectissimam sanctitatem soli Deo & Christo propriam detorquet: ut, quia in nobis talis & tanta non reperitur iustitia, in Christo eam querere, fidemque apprehendere (ut sic per fidem nobis impuretur) cogamur. Sed (ut in singulis Pauli locis infra videbitur) nec talem sanctitatem & summam integritatem qualis in solo Christo reperta est, à nobis

1 Paulus ad Coloss. cap. 1. exigit; nec iustitia Dei hoc loco dicitur quæ iustitiæ hominum
vel ex

vel ex operibus opponitur, quatenus illi homines filij Dei sunt, & Spiritu Dei aguntur, & opera fidei operantur; nec aut imputationem aut apprehensionem (qualem cōmentari sunt hæretici) Apostolus Paulus vsquam docet; nec denique talis iustitia Dei in doctrina Evangelica homini necessaria reuelatur, multo minùs exhibetur, quod in verbo, *reuelari*, omnino contineri existimat Beza. Hæc (vt dixi) in singulis postea Pauli locis ostendentur, vbi & Dauidis verba, & quæ de Abraham hîc dicuntur, elucidabuntur.

Nunc tamen vno verbo ostendemus contra Bezam, iustitiam Dei hoc loco, non pro illa summa integritate soli Deo & Christo propria accipi. Paulus infrâ cap. 3. quum dixisset, *Nunc sine lege iustitia Dei manifestata est*, vbi idem repetit quod hîc dixerat, reuelari in Euangelio (hoc est, *sine lege*) iustitiam Dei; vt de qua Dei iustitia loqueretur, perspicue nos doceret, subiunxit: *Iustitia autem Dei per fidem Iesu Christi, in omnes & super omnes qui credunt in eum*. Vbi appositè Augustinus: *Sicut ista fides Christi dicta est, non qua credit Christus; sic & illa iustitia Dei, non qua iustus est Deus. Vtrumque enim nostrum est: sed ideo Dei & Christi dicitur, quòd eius nobis largitate donatur*. Hæc ille. Iustitia igitur Dei quum sit iustitia per fidem Christi, id est, quam nos habemus beneficio fidei in Christum, siue quia credimus in Christum (hoc

Iustitiæ
Dei iuxta
Bezam
refutatio.

De spir. &
lit. cap. 9.

(hoc enim est, *per fidem Christi*) non illam summam integritatem Deo & Christo propriam significare potest, sed illam reſtitutionem quam Deus beneficio fidei nobis largitur, ſignificare debet. Summa enim illa integritas Deo & Christo propria in ipsis & ab ipsis est, non per fidem. Iuſtitia autem Dei de qua Paulus loquitur, illa est, quæ *per fidem Christi* habetur, idque ab omnibus qui credunt in Christum. Hoc enim est quod dixit, *in omnes & super omnes qui credunt in eum*. Nempe ait iuſtitiam Dei in omnes derivari, omnibus impertiri qui credunt in Christum: quia videlicet fides in Christum principium omnis iuſtitie Dei est; & ab ea exordiri oportet, qui iuſtificari vult. Summa autem illa integritas in ſolo Deo & Christo est, alijs non impartitur. Sic quam iuſtitiam Dei Paulus intelligat, ipse Paulus ſatis oſtendit. Quod adhuc in ſequentibus maniſteſtius fiet. Ad hanc Dei iuſtitiam Christus in Euangelio nos hortatur, dicens: *Quærite primum regnum Dei, & iuſtitiam eius*. Id ſanè quærimus quod à nobis inueniri poteſt; & iubente Deo ut quæramus, inueniri debet. Summa illa integritas ſoli Deo & Christo propria à nobis inueniri non poteſt, ac proinde nec debet. Dei igitur *iuſtitia in Euangelio reuelata* non eſt illa ſumma integritas & perfectio quæ in Deo eſt, ſed eſt illa huius vitæ iuſtitia quam Deus nobis largitur, quam in nobis ſuæ gratiæ adminiculo

Iuſtitia
Dei in ſe-
ſu Pauli ex
ipſo Pau-
lo.

Matth. 6.

culo operatur, quadenique iusti sumus. *Qui* 1. Ioan. 3.
enim facit iustitiam, iustus est. Denique ipse
 Calvinus iustitiam Dei, quam hoc loco nos
 quærere Christus iubet, ait esse *spiritualem*
vet. & nouitatem in nobis: quam nõ esse summam
 integritatem, nemo fortiùs quàm Caluinus
 docuit. Docere igitur Bezã Calvinus potuit,
Iustitiam Dei in Euangelio reuelatam, non illam
 esse summam in Deo integritatem, sed noui-
 tatem illam spiritualem quam Deus facit in
 nobis. Neque verò híc cauillari pro Beza
 quisquam poterit, Christi verba de iustitia
 regni Dei, non de iustitia Dei loqui, eo quòd
 affirmat Calvinus *Iustitia nomen hoc loco tam ad*
Deum quàm ad regnũ eius referri posse. Hoc enim
 nihil aliud erit quàm Caluini oscitantiam
 prodere, quã Græcus textus inspectus mani-
 festè doceat, iustitiæ nomen hoc loco nõ nisi
 ad Deũ referri posse. Sic enim habet: *Ζηλειτε*
θε προ του την βασιλειαν του Θεου, & την δικαιο-
συνην αυτου: vbi pronomen *αυτου*, eius, cum
 Deo conuenit, cum regno Dei conuenire
 non potest. Sed verba híc apud Paulum se-
 quentia (*Reuelatur enim ira Dei de celo, &c.*)
 manifestè docebunt de ea Dei iustitia Pau-
 lum loqui, non quæ in ipso Deo est siue iusto
 ac sancto, siue veraci ac fideli, sed quã nos im-
 plere debemus; & quæ illi iniustitiæ op-
 ponitur quam homines impij in hac vita
 perpetrant. Quare illa mox seorsim contra
 indignissimas Bezæ corruptelas tractabi-
 mus.

B

mus.

In Har-
 monia in
 Matth.
 cap. 6.

mus. Sed hinc operæ precium est aduertete, Bezano sensui Calvinum ex aduerso repugnare. Iustitiam (inquit) Dei in Euangelio reuelatam, non in gratuita modo peccatorum remissione sitam esse quidam putant, sed partim quoque in regenerationis gratia. Ego autem nos ideo in vitam restitui interpretor, quia nos sibi gratis reconciliat Deus: quod postea fusius tractabimus suo loco. Hæc ille. Aded in illa Christi sanctitate nobis imputata hanc Dei iustitiam non ponit, ut in sola gratuita reconciliatione eam constituat. Quod & nos postea contra Calvinum examinabimus suo loco.

In cap. 3.
vers 21.
& 22.

17. *Ex fide in fidem.*

HOc in loco, de qua fide iustificante Apostolus in hac epistola disputat, inquirendum sibi & definiendum putauit Beza, ut futuris suis Paulinæ doctrinæ corruptelis certius fundamentum poneret. Nos igitur ut & impium fundamentum subuertamus, & quæ sit apud Apostolum fides iustificans, in ipso disputationis exordio explicemus, idem filum tenebimus. Sic scribit Beza: *Quid fides* declararet apud Apostolum, necesse est semel explicemus, quoties quidem de fide quaritur qua iustificamur. *Quidam fidem interpretantur obedientiam qua fit ut homines, sicut polliciti sunt Deo, ita etiam ipsius voluntatis prescripto viuant, sicut à Cicerone definitur, dictorum ac conuentorum constantia & veritas. Sed hoc commetum vnde Beza accepit,*

Fides iustificans
quid apud
Apostolū
significet.

tit, ipse viderit. Nemo opinor Christianus, nedum Theologus, fidē iustificantem in eō ynquā sensu accipiendam vel somniauerit. Bezae autem refutatio planè ridicula est. *De hac* (inquit) *fide Paulū non loqui vel illud ostendit, quod ubiq, fidei opponit opera.* Atqui nō ita Apostolus fidei opponit opera, quasi fides aduersetur operibus, aut qui fidē iustificatur, operibus quoque iustificari non debear, aut vt iustitia fidei, iustitiam operum excludat, vt suis postea in Paulo locis ostendetur. Quare illa antithesis fidei & operum apud Paulum nihil facit contra illam iustificantis fidei acceptionē, quæ pro obedientia mandatorum Dei illam interpretatur. Sed eam, vt dixi, acceptionem nemo (quod sciam) tradidit. Tametsi enim fidem iustificantem non esse absque obedientia mandatorum, siue in re, siue in voto ac proposito, Catholici omnes affirmamus; tamē fidem ipsam pro tali obedientia accipi & intelligi nemo nostrū docet, quum sicut à charitate sic ab ipsa obedientia (quam facit præcipuè charitas) distinctam esse virtutem ipsam fidem vel ex Paulo di- 1. Cor. 13, dicemus. Vide nunc tamen ex his paucis & futilibus verbis quantam & quā vehementem conclusionem inferat Beza: *Itaque valeant Sophista cum qualitate sua inherente vel infusa, quoties de iustitia Dei queritur.* Et quantus, obsecro, quamque putidus sophista Beza, qui ex tam infirmo medio tam forti- Beza triumphus præproperus.

B 2 ter con-

ter concludit! Quia vno verbo dixerat, quòd Paulus fidei opponit opera, mox, quasi debellatum esset, triumphum canit, *Valeant Sophista, &c.* Sed non ita facilè qualitas inhærens vel infusa exploditur. Salua manet

Rom. 5. Apostoli doctrina, *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. qui datus est nobis.* Hæc est qualitas inhærens & infusa, qua iustificamur non secus quàm fide, vt vel ex ipso Paulo varijs postea in locis liquidò cõstabit. Sed pergamus cū Beza: *Alij fidem definiunt assensionem qua credimus verum esse quicquid vtrunque Testamentum nobis credendum proponit. Ad dant etiam nonnulli quicquid præcipit credendum Ecclesia.* Planè addendum hoc necessariò, quia Ecclesiæ suæ Præpositis Christus dixit,

Matt. 28. *Docete omnes gentes.* Docentur autem ea quæ

Marc. 16. fidei sunt. Rursum: *Prædicare vniuersæ creaturæ. Qui non crediderit, condemnabitur.* Deniq;

Luc. 10. *Qui vos audit, me audit; qui vos spernit, me spernit.* Sed addit & conqueritur Beza: *Neque interim definiunt quæ sunt Ecclesiæ illius legitima notæ, sed*

***Bellarm.** *sub specioso hoc nomine hominibus illudunt.* Satis iam superque à Catholicis scriptoribus definitū ac tractatū est quæ sunt Ecclesiæ legitimæ notæ, & quàm certò ac clarè ab omnibus hæreticorum conuenticulis discriminetur. Quod vt alij **vberimè præstiterunt*, ita nos pro modulo nostro præstare conati sumus in opere nostro de Principijs fidei, totis primis 4. libris. *Quæmetiã (ait Beza) docent satis esse*

tis esse si in genere credant homines quod credit Ec-
 clesia, nec de singulis explicandis laborant. At
 Christiani contra nullum aliud fidei obiectum ag-
 noscunt quam verbum Dei scriptum. Non Chri-
 stiani, sed hæretici sunt qui hoc faciunt. Qui
 enim Ecclesiam Dei non audit siue docentē
 siue corripientē, debet nobis esse sicut ethnicus
 & publicanus. Ecclesiam autem verbo scri-
 pto alligari, nulla Scriptura docet. Imò
 Spiritum veritatis illi promisit Christus, qui
 eam multa doceret, quæ ipsemet ideo non do-
 cuit, quia ea portare discipuli eius necdum po-
 terant. Ex quo Spiritu veritatis, non ex ver-
 bo scripto, prima Ecclesiæ Apostolicæ defi-
 nitio sumpta est: *Visum est Spiritui S. & nobis.*
 Addit Beza: *Neque vllam aliam Ecclesiam quam
 quæ vnius sponsi vocem audit.* Admittimus hoc
 libenter: sed pro Beza hoc nihil facit, aut
 contra nos. Catholica Ecclesia vocem vnius
 sponsi indefinenter audit & sequitur. Eam
 vocem hæretici non audiunt, sed in Scriptu-
 ris loquentem nefariè corrumpunt (vt hic
 noster labor docebit) extra Scripturam lo-
 quentem, quasi verbo scripto sponsus alliga-
 retur, audire recusant. Neque fidem illam im-
 plicitam aliud esse putant quam diabolicam & va-
 riduam, quia nemo rei incognita nisi fortasse per
 somnium assentitur. Qui etiam hoc putant, si
 Christiani sunt, certè aut stupidi Christiani
 sunt, qui rem perspicuam non aduertunt, aut
 proterui, qui aduertere nolunt. Sed cæcus

Scriptura
 verbum
 non est
 solum fi-
 dei obie-
 ctum.
 Matt. 18.

Ioan. 14.
 & 15.

Act. 15.

Fides im-
 plicita de-
 fenditur.

B ; Beza

Beza Calvinum cæcum hac in parte imita-
 tus, pariter cum eo in foueam cecidit. Nam
 & ille fidem implicitam, quam docent Scho-
 lastici, *crassam & affectatam ignorantiam*, homo
 crasse ignarus affirmavit. At utriusque re-
 spondemus, fidem implicitam, quam docent
 Scholastici, in simplicioribus & idiotis Chri-
 stianis etiã nunc habere locũ; neque diaboli-
 cam esse stupiditatem, vt à diabolo edoctus
 Beza diabolicè calumniatur, sed illam neces-
 sariam virtutem quam *simplicitatem fidei* A-
 postolus vocat, & de qua doctissimus Augu-
 stinus scribit: *Ceteram turbam non intelligendũ
 viuacitas, sed credendũ simplicitas saluam facit:*
 neque affectatam vllam esse ignorantiam
 (quam omnes Scholastici docent non excu-
 sare omnino, vel à toto, vel à tanto) nec
 versari nunc in hac Euangelij luce circa ipsã
 mysteria Redemptoris Christi, eiusque in
 nos beneficia, quæ ab omnibus explicitè cre-
 di oportere docent, sed versari circa subtiles
 qualdam considerationes mysteriorũ Chri-
 sti, aut quædam eorum antecedentia & con-
 sequentia quæ *salua fidei compage diuersè à di-
 uersis intelligi & explicari possunt*, ait S. Augu-
 stinus, quæ Apostolus *sapientiam* vocat quam
inter perfectos loquimur, & de qua idem Au-
 gust. dicit: *In Catholica Ecclesia ad sincerissimam
 sapientia cognitionem pauci spirituales in hac vita
 perueniunt. Quæ ad hanc sapientiã & myste-
 riorũ fidei nostræ altiorẽ intelligentiam at-
 tinent,*

Instit.
 lib. 3.
 c. 2. n. 2.

2. Cor. 1.

Contra
 epistol.
 fund. c. 4.

Con. Iul.
 lib. 1.

1. Cor. 3.

Contra
 epistol.
 fund. c. 4.

tinēt, rudiores Christiani fide implicita credunt, & credendo ruti sunt ac demū propter fidei simplicitatem plurimum apud Deū merentur. An verò, vt Beza hīc garrīt, *incognita rei nemo assentitur, nisi fortasse per somnium?* Quomodo ergo Apostolus dicit *fidem* Hebr. 11. *ess. argumentum rerum non apparentium?* Quantum illa verba valeant, suo loco demonstrabimus. Porrò fidē non in certa & explicata cognitione (vt vult Calvinus) sed in sensus nostri submissione consistere (quod ille contra Scripturas negat) olim contra Calvinum ostendimus, cuius hīc vestigijs De Iustificat. lib. 8. cap. 24. insistens Beza Apostolo contradicit, diler-
tē docenti, *captiuari intellectum in obsequium Christi.* 2. Cor. 10.

Atque haec tenus quidem euagatus Beza, vt stomacho suo aliquid indulgeret, ad rem tandem redit, & de illa fide, qua credimus verum esse quicquid Deus credendum proponit, suam tandem sententiam profert: *Ac ne illam quidem propriè fidem esse dicunt, qua iustificati pacem habemus, quum diaboli eam etiam fidem habeant & contremiscant.* Rursum aio: *Qui hoc dicunt, non Christiani, sed haeretici sunt, & quidem nouelli, nostra demū ætate exorti.* Quid enim antiqua Ecclesia Christi, fidei iustificantis nomine, & de qua Paulus tam multa disputat, intellexerit, vnus Augustinus, torius antiquitatis interpres fidelissimus, docebit. *Quærendam est (ait Augustinus)* De Spir. & liter. cap. 31.

Fides iustificans
apud
Paulum
quid.

quam fidem tanta constitatione commendat Apostolus. Non enim quodlibet credere bonum est. Quod quum ostendisset, subiungit: Nulli itaque dubium est, eam fidem ab Apostolo commendari, qua creditur Deo. Quod adhuclatius atque operosius explicat, ne quomodolibet credere Deo, fides illa videatur, quam Apostolus iustificantem vocat. Sed (inquit) adhuc est aliquid ad discernendum: quoniam & illi credunt qui sub lege sunt, & timore pœna iustitiam suam facere conantur. Et ideo non faciunt Dei iustitiam, quia charitas eam facit, qua non libet nisi quod licet. Sed non hanc fidem commendat Apostolus, qui dixit: Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore, sed spiritum adoptionis filiorum Dei, in quo clamamus, Abba Pater. Timor ergo ille seruilis est. Et ideo quamuis in illo, Domino credatur, non tamen iustitia diligitur, sed damnatio timetur, filij verò clamant, Abba Pater. Cùm autem clamant, aliquid petunt. Et quid petunt, nisi iustitiam, quam esuriunt & sitiunt? Huc ergo transeunt qui sub lege sunt, ut ex seruis filij fiant: nec sic tamen ut serui esse desistant, sed ut tanquam filij Domino & Patri liberaliter seruiant. Hæc August. Docet, fidem quã Apostolus commendat, illam esse qua credimus Deo cum dilectione filiali, non cum timore seruili. Et de hac fide postea concludit repetens & inculcans: Hæc est fides ex qua iustus uiuit. Hæc est fides qua creditur in eum qui iustificat impium. Hæc est fides per quam excluditur gloria. Hæc est fides qua impetratur largitas spiritus: de qua

Rom. 7.

Rom. 4.

Rom. 9.

de qua dicitur: Nos spiritu ex fide spe iustitia expectamus. Gal. 3.
 mus. Hæc est fides qua salui fiunt, quibus dictum Ephes. 2.
 est, Gratia saluati estis per fidem, &c. Postremo,
 hæc est fides qua per dilectionem operatur, non per Gal. 4.
 timorem. Hæc est plena & luculenta doctissimi Augustini explicatio, id ipsum ex proposito inquireris & disputantis, quæ sit fides ab Apostolo commendata. Hanc fidem Dæmones non habent, ut stupidus Beza obiecit: non solum quia charitatem non habent fidei adiunctam, ut iustificentur, sed etiam quia fidem ipsam, quæ Dei donum est, omnino non habent. Non enim quia reuelanti Deo voluntas obsequitur, sed quia euidentiæ rerum ipsis perspecta intellectus eorum conuincitur, credere & contremiscere dicuntur. Fides ergo iustificans apud Paulum, & qua iustificati pacem habemus, quatenus quidem disponendo iustificat, ipsa per se fides est qua credimus Deo, captiuantes intellectum per voluntatis assensum in obsequium eius, id est, ut omnia simpliciter credamus quæ Deus credenda proponit: quatenus verò omnino ex impijs iustos, ex filijs iræ filios Dei facit, plenèque ac perfectè iustificat, nec est fides sola absque charitate Dei & proximi, nec fides quæ ex timore bonum operatur, sed est fides quæ per dilectionem operatur, ut ex Paulo August. definiuit.

Dæmonū
fides.

Fides iu-
stificans
iuxta
Bezam.

Videamus nunc quam fidem Bezana per-
 fidia in Paulo obseruauerit. Fidem (inquit) de

B 5

qua

qua hic quaeritur, esse desinimus si man illam & constantem animi persuasionem, qua certus est apud se unusquisque fidelium non modo verum ac firmum esse in genere verbum Dei, ac praesertim promissiones Dei de gratuita per Christum reconciliatione, sed etiam istas (vt est à Spiritu S. edoctus) credit ad se proprie ac peculiariter pertinere: qua (inquam) vniuersalem illam promissionem vitae aeternae per sanguinem Christi omnibus credentibus acquisita singuli amplectuntur ac sibi ipsis applicant. Hanc vnam fidem esse dicimus, qua nos & Christi & omnium ipsius donorum, id est, omnis perfectionis, ac integritatis, summeq; illius iustitiae faciat per gratuitam imputationem participes: vt verè ac in solidum per eum gratis iustificati pacem habeamus, facti heredes Dei, ac Christi coheredes. Deinde nos quoque per eiusdem Christi fide apprehensi Spiritum & peccato mortificati & iustitiae viuificari dicimus, vt incipiamus velle ac facere quae Dei sunt: & cum fide individuo nexu coniungimus fiduciam, spem, patientiam, inuocationem, charitatem, ac bona opera, iustitiae illius Dei non causas, sed effecta: quae qui non habeat, falso ac frustra se causam illarum virtutum (id est, fidem) habere iactet. Haec in summa est Apostolica doctrina summa, quae Dei verbo scripto, non hominum opinione aut consuetudine nititur, & Deo totam salutis nostrae gloriam vendicat.

Fidei iustificantis iuxta Bezae refutatio.

Haec haec tenus Beza: cui breuiter respondemus: Haec fides ab illo explicata, nullo Dei verbo nititur, nec ab Apostolo vel in hac vel in

(vel in alijs epistolis vsquam traditur, vt in
 singulis postea locis, quæ ab hæreticis eò
 torquentur, perspicuè demonstrabitur. Hæc
 fides toti veteri Ecclesiæ incognita est, & ab
 ea. quam doctissimus Augustinus iuxta ma-
 nifesta Apostoli verba descripsit, toto cælo
 aberrat. Hæc fides à Lutheranorum placitis <sup>Calvinia-
na fides à
Luthera-
na diuer-
sa.</sup>
 dissēnit, vtpote quæ nec in obiecto, nec in
 subiecto, nec in actu fidei iustificantis cum
 illa concordat. Hæc enim Bezana descri-
 ptio ponit fidem *in ipsa animi persuasionē*, quæ
 est actus intellectus: Lutherani volunt fi-
 dem esse voluntatis actum, applicantis sibi
 & apprehendentis promissiones gratuitas.
 Rursum huius fidei obiectum est quidem
 promissio gratuita, vt apud Lutheranos,
 sed tanquam in verbo reuelata, & Spiritu S.
 ob signata, non tanquam per organum fidei
 apprehensa & accepta. Denique huius fidei
 iustificantis subiectum iuxta Bezam intelle-
 ctus est, quia describit eam vt virtutē intel-
 lectualem infallibiliter adhærentem promif-
 sioni factæ, & iustitiæ iam acceptæ, in eaque
 conualescentem, atque ideo iustificantem.
 Lutherani volunt fidem esse instrumentum
 & organum quo accipitur iustitia repromif-
 sa, ideoque fidem iustificare non per se, sed
 correlatiuè, respiciendo illud quod apprehendit.
 Postremo, hæc fides nec est fiducia,
 vt veteres voluere Lutherani; nec mendica
 manus apprehendens iustitiam, quam ap-
 prehen-

prehensionē sequitur fiducia, ut posterioribus
 Lutheranis placuit; sed talis fides, quam
 primus Calvinus adinuenit ac definiuit In-
 stitut. suarum lib. 3. cap. 2. Quare quum Beza
 hīc dicit, *Fidem definimus*, &c. intelligere le-
 ctor debet, Calvinus & ego sic definimus: vel,
 Nos Caluini discipuli & sectatores ita defini-
 mus. Vel hoc ergo solo nomine impia &
 anathemate digna hęc definitio est, quia nec
 in verbo Dei fundata, nec ab Apostolo vsquā
 tradita, nec à veteribus Ecclesię magistris
 agnita, nec denique à primis istis & antiquio-
 ribus reformatoribus approbata, sed ab
 vno Caluino recentissimē cōtra omnes ma-
 iores suos adinuenta est. Porrò ad rem ipsam
 quod attinet, totam Bezanam descriptionē
 ex Caluini chartis desumptam, contra ipsum
 Caluinū olim accuratē refutauim⁹ in opere
 nostro de Iustificatione, quò breuitatis stu-
 dio lectorem studiosum remittimus. Sed &
 totā illā vniuersaliū Dei promissionū in par-
 ticulari applicationem, quam pariter cum
 Lutheranis comminiscitur hīc Beza, vanis-
 sima esse nouorum hominum commenta in
 nullis Scripturis fundata, sed multis Scri-
 pturis repugnantia, eodem in opere opero-
 sius demonstraui. Nunc id solū atten-
 dat Lector, an specialis fides à Beza hīc de-
 scripta, aut gratuitę iustitię imputatio, aut
 aliud quicquam ab eo hīc assertum, ab A-
 postolo Paulo vsquam describatur aut do-
 ceatur.

Lib. 3.
 cap. 24
 & seqq.

Lib eodē
 cap 15.

ceatur. Quicquid eò trahit Beza, fauente Christo perspicuè refellemus. Sanè cum fide individuo nexu non coniungi virtutes illas quas hîc Beza commemorat, easdem quoque iustitiæ Dei, qua nos iustos facit, nō effecta, sed partes & causas esse, in eodē de Iustificatione operē nostro diligenter ostendimus. Nō est hîc opus actū agere: & nūc Paulum explicamus, ex quo an commentitiam suam fidem elicere Beza possit, dispiciemus.

Lib. 8.
cap. 32.
& lib. 50.
cap. 5.
& seqq.

Interim tamen huius fidei Bezanæ absurditatē ex ipsa eius hoc loco descriptione paucis ostendemus. Fidem suam iustificantem in eo propriè ponit Beza, quòd qui hanc habet, *is vniuersales Dei promissiones de gratuita per Christum reconciliatione credit ad se propriè ac peculiariter pertinere, illasque sibi ipsi applicat.* Hoc spectrum Beza in qua Scriptura inuenit? Suprà dixerat: *Christiani nullum aliud fidei obiectum agnoscant quàm verbum Dei scriptū.* Quæro igitur quod verbum Dei scriptum peculiarem hanc fidem & applicationem docet? Quæ (inquā) Scriptura dicit, Ad te Beza, Ad te Caluine, propriè ac peculiariter pertinent vniuersales illæ promissiones Dei? Si nulla Scriptura hoc dicit, fidei obiectū secūdum vos esse non potest. Si fidei obiectū esse non potest, cur tu hoc fidē esse definis? Quæ dementia, quæ insania hæc est, primū fidē ad Scripturā alligare, moxque fidē in eo obiecto definire, quod nulla Scriptura docet; Vidit quodammodo ipse

Bezanæ
fidei ab-
surditas.

ipse Beza insanam hęc absurditatē, ideoque adiecit, quasi causam huius specialis fidei, *ut est à Spiritu S. edoctus*. Sed hoc eum nihil iuvat. Nā aut in Scriptura Spiritus S. hoc eum docuit, quod ostendi nō potest, quū de Beza aut Calvino Scriptura nusquā loquitur, & sic eōdem res recidit; aut extra Scripturam aliqua speciali revelatione, inspiratione, suggestione, aut testificatione Spiritus Sanctus hoc eum docuit: & tunc falsum erit, *nullum esse aliud fidei obiectū quam verbū Dei scriptū*. Nunc enim isti hęretici pro fidei obiecto habent, promissiones salutis ad se proprię & peculiariter pertinere, quod in nullo verbo scripto inuenitur. Seipsam ergo manifestę perimit ac destruit hęc fides à Beza descripta. An Paulus de tali fide disputat, quę nullum in Scripturis fundamentum habet? Sed si verum est, ut est verissimum, nullum esse aliud fidei obiectum quàm quod Deus reuelat, siue in verbo scripto, siue per os Ecclesię suę, per quam audiri voluit, invidiē sequitur, quod Beza hoc loco fidei tribuit, diabolicam esse pręsumptionem. Fides enim Bezana illud credit, quod nec Scriptura nec Ecclesia docet.

Quod si verò à Spiritu Sancto edoctum illum esse dicat Beza, qui habet in se peculiare testimonium Spiritus S. quod filius Dei est; primū aduertat, hoc peculiare testimonium non esse scriptum verbum: deinde attendat,

Specialis
fidei Spi-
ritus S.
author
non est.

tendat, peculiare afflatus & enthusiasmos, non constituere fidem iustificatam, quæ vna & generalis omnibus credentibus esse debet. Quis autem dicet mihi esse necessario credendum, quod Beza habet testimoniū Spiritus Sancti in se quod ille sit filius Dei & de numero electorum; aut illi vicissim quod ego illud habeam? Tum videat an hæc à Spiritu Sancto extra Scripturam petita fides non rectè tendat ad Suenckfeldianorum & Superiluminatorum, qui vocantur, insaniam. Postremò, quale hoc testimonium Spiritus S. in quolibet filio Dei sit, infra suo loco dicemus, & ad charitatem, non ad fidem, illud pertinere ostendemus. Rom. 8.

Sed nunc ex alio capite Bezanæ fidei, *ἀγαπᾶσθαι* explicemus. Ait cū hac fide, *individuo* nexu coniungi charitatem ac bona opera, ut qui hæc non habeat, falso ac frustra se iactet fidem habere. Atqui hoc vnum fidem Bezanam iterū subvertit. Si enim falso ac frustra se iactat habere fidem qui nō habet bona opera, siue illa sint causæ siue effecta iustitiæ, planè concidit illa fides quæ credit ad se propriè ac peculiariter pertinere promissiones Dei. Nunc enim nō aliter illæ pertinebunt ad quempiam, nisi charitatem & bona opera habeat. Atqui hæc de re nemo certus esse potest. Se (inquam) bonis operibus Deo placere, nemo certò scire potest. Vnde sequetur, fidem Bezanam autem esse incertam, quum fide nihil certius esse

Charitatis
necessaria
adiunctio
specialem
fidem sub-
uertit.

esse debeat ; aut cum bonis operibus indiuiduo nexu non esse coniunctam. Sanè Calvinus contra hanc Bezae hypocrisin rotundè sic scribit & consequenter : *Si ex operibus aestimandum est qualiter affectus sit erga nos Dominus, id ne tenui quidè coniectura assequi nos posse fateor.* At qui Beza hoc loco sic ex operibus aestimat qualiter erga nos affectus sit Dominus, id est, an fidem habeamus qua credimus Deum nobis esse in particulari propitium, *vt sine bonis operibus falsò ac frustra fidem nos habere iactemus.* Nullam ergo, iuxta Calvinum, fides eius certitudinem habet, imò ne tenui quidè coniectura salutis hæc eius fides nititur.

Deinde ubi mès Bezae erat, hæc quum scriberet? primùm, destruit hæc eius appendix solam fidem iustificantem. Non enim iustificat, imò ne fides quidè est (iuxta Bezae verba) quæ bonis operibus caret. Secundò, probat necessaria ad salutem bona opera. Si enim ad salutem necessaria est fides, & fides nulla est quæ bonis operibus caret (falsò enim & frustra se iactat habere fidem qui bona opera non habet) manifestè sequitur quòd bona quoque opera sunt ad salutem necessaria. Tertio, ostendit hæc appendix verà esse hanc synecdochen quam toties Beza cum alijs hæreticis reprehendit, *Fides iustificat*, id est, fides charitate formata, seu fides per dilectionem operans, iustificat. Si enim falsò se iactat fidem iustificantem habere qui bona opera

Institut.
lib. 3.
cap. 2.
nu. 38.

Beza ex
Caluino
refutatur.

Bonorum
operum
necessitas
concluditur.

Fides iustificans
cum charitate
necessariò
coniuncta.

na opera non habet, vera & necessaria erit
 hæc propositio: Ille fidem iustificantē verē
 habet, qui bona opera fidei coniuncta habet.
 Ex ea porro sequitur ista: Fides verē iustifi-
 cans illa fides est quæ bene operatur. Nihil
 hinc moramur vtra magis iustificet, fides an
 charitas ei coniuncta; aut vtrius potiores
 sint partes ad hominem iustificandum, fidei;
 an charitatis, quæ in diuiduo nexu illi cōiun-
 gitur. Satis nobis est, fidem non iustificare nisi
 charitati coniunctam, nisi bonis operibus
 ornatam. Ita tandem per omnia circumactus
 Beza illam fidem ab Apostolo commendari
 fatetur, quam nos Catholici, iuxta Augustini
 doctrinam superius allegatam, agnoscimus:
 nempe fidem nec solam, nec ex timore ope-
 rantē, sed ex charitate operantē, quæ spem,
 patientiam, inuocationem, ac bona opera
 habeat. Atque ita fides Beza seipsam ite-
 rum destruxit & peremit. Sed huiusmodi pu-
 gnantia hæretici sæpe loquuntur, dum ab vna
 parte suas hæreses tueri, ab altera parte absur-
 da quæ ex illis sequuntur à se amoliri conan-
 tur. Descripsit primùm Beza specialē fidem,
 solis promissionibus gratuitis incumbētē,
 iuxta propriam hæresin. Adiecit de indiuiduo
 nexu charitatis & bonorū operum, ne nimis
 absurda, Epicurea, & carnalis, illa specialis
 fides videretur. Sic secum pugnantia dicere
 coactus est. Nunc ad alia.

Hæretici
 cur pug-
 nantia lo-
 quuntur.

17. Iustus ex fide viuit.

Multum hîc locus ab horum temporum hæreticis exagitatus est, vt solam ex fide iustitiam seu solam iustificantem fidem (hæreticorum hodiè Helenam) stabilirent. Eius quoque tractationem Calvinus prætermittere noluit. *Authoritate* (inquit) *Propheta Abacuc probat istam fidei iustitiam. Nam ille, vbi de superbiorum euersione vaticinatur, simul addit, iustorum vitam in fide consistere. Abacuc de superbiorum & amatorum huius mundi subuersione in sequentibus quidè post hæc verba disputat, nouum sermonem auspicatus. Sed hæc apud Abacuc sententia præcedentibus verbis (quæ de Christo vaticinantur) manifestè ad-*

Abac. 2. hæret. Respondit mihi Dominus, & dixit: Scribe visum, & explana eum super tabulas, vt percurrat qui legerit eam. Quia adhuc visus procul, & apparebit in finem, & non mentietur. Si moram fecerit, expecta illum; qui veniens veniet, & non tardabit. Ecce qui incredulus est, non erit recta anima eius in semetipso. Iustus autem in fide sua viuet: id est; Qui non crediderit in venturum Melsiam, morte animæ morietur. Quicûq; enim iustus est, ille in fide sua, & per fidem suam, beneficio fidei suæ viuet coram Deo, verè iustus coram Deo habebitur & erit. Hic apertus literæ propheticæ sensus est. Nunc cum Caluino pergamus. Nō viuimus autē, inquit, coram Deo nisi iustitia: sequitur ergo, iustitiā quoque nostrā in fide positā esse. Sequitur sane sic

nè sic in fide iustitiã nostrã positam esse, vt absq; ea nulla valeat iustitia. *Qui enim incredulus est* (ait Propheta) *non erit recta anima eius in semetipso.* Hoc quidem rectissimè sequitur. Nunc quid præterea velit Calvinus, attendamus. *Ac futurũ*, inquit *verbu designat eius vitæ, de qua loquitur, solidam perpetuitatem: ac si dixisset non fore momentaneam, sed perpetuò constanteram.* Nam impij falsa quoque vitæ opinione turgent: sed quum dicunt, *Pax & securitas*, repentinus adest interitus. *Vmbra igitur est que nõ nisi ad momentum durat: fides autem sola est que vitæ perpetuitatem adfert.* Vnde id, nisi quia nos ad Deum traducit, nostramque in eo vitam collocat? Attende hinc quàm malis artibus ex diuinis Scripturis impiè detortis sua placita stabilire Calvinus solet. Dixit Propheta iustum ex fide viuere, & quidem perpetuò viuere, verbo futuro vsus, *viuet*, in quo tam magnum momentum Calvinus ac Beza frustra ponunt. Sed hoc dixit, quia, nisi crediderit, non viuet, vt ex ipsis verbis iam ostendimus. Docet quoque hanc fidem, perpetuam esse debere, nec vnquam intercidere, ob quam causam Paulus in proximo mēbro dixerat, *ex fide in fidẽ*, vt supra explicatum est iuxta ipsius Bezae mētem, quæ & eadem Calvinus est. Sed quid? An propterea docet quod Calvinus callidè infarcit additq; de suo, *Fides sola est que vitæ perpetuitatem adfert?* Hoc nec Propheta nec Paulus dixit. Hoc proprium Calvinus fermentum est, de quo

Calvini
artes ad
Script. de-
prauã das.

Fides ad
iustitiam
perpetuò
necessaria.

mox plura. Quod autem subiungit, *fidem nos ad Deum traducere, nostramque in Deo vitam collocare*, verum hoc sanè est, quatenus per fidem Deum cognoscimus, & dona gratiæ, quibus iustus vivit, à Deo impetramus. Alium sensum si coquit Caluinus, falsus & impius erit. Pergamus, & reliqua Caluini videamus. *Neque enim (inquit) congruenter citaret Paulus hoc testimoniū, nisi hæc mens Prophetæ esset, tunc nos demum stare, vbi in Deum fide recumbimus.* Mens Prophetæ erat, fidei constantis & fortis necessitatem docere. *Si moram fecerit, expecta illum; quia veniens veniet, & non tardabit.* Ecce, qui incredulus est, non erit recta anima eius in semetipso. Docet ergo Prophetæ constantē debere esse filiorum Israel fidem de venturo Messia mundi Salvatore: eam fidem esse adeò necessariam, vt absque ea non recta futura sit anima cuiusque in semetipso, id est, non bono loco erit: *Non placebit anima mea*, vertunt 70. & citat Paulus in persona Dei. *Iustus autem in fide sua viuet*; id est, sine fide non viuet, ex fide sua vitæ originem & progressum capiet. Denique, vt Caluini verbis loquamur, *tunc demum vbi in Deum fide recumbit*: quia nisi fide in Deum tendat, ei se totum committat, eius aduentum, redemptionem, & gratiam iustificantem fideliter expectet, venientemque suscipiat, iustus & saluus esse non potest. Hæc est Prophetæ mens. Videamus reliqua. *Et certe (inquit) vitam piorum fidei non ascripsit, nisi*
quate-

quatenus damnata mundi superbia se ad vnius Dei presidium colligunt. Non tractat quidem hanc causam ex professo; ideoque nullam gratuita iustitiam mentionem facit: sed ex fidei natura satis constat rite hoc testimonium presenti causa aptari. Adverte, Lector, Caluini artem, qua diuinas Scripturas obtorto collo in suam sententiam torquet. In omnibus his verbis, quod fides nostram in Deo vitam collocat, quod fide in Deum recumbimus, quod fides ad vnius Dei presidium pios colligit, gratuitam iustitiam nobis à Deo imputatam tacite significat. Hunc sensum coquit, quem sui bene intelligunt, quod illi satis erat. Iam nihil simile à Propheta tractari (ad cuius mentem hoc testimonium à Paulo citari fatetur) & videt & agnoscit. Cur ergo ad hunc sensum Prophetæ verba contorques, Caluine? Ex fidei (inquit) natura satis constat, rite hoc testimonium presenti causa aptari. Ex fidei natura videlicet sicut eam Caluinus accipit, intelligit, definit. Vide ergo hæreticorum hodie summam impietatem. Fabricant sibi quandam fidei naturam, qualem quia ex Scripturis ostendere non possunt, ex ea ipsa Scripturas exponunt, ad eius regulam Scripturas deflectunt, iuxta eius sensum Scripturas loqui volunt. Propheta à Paulo citatus debet loqui de iustitia gratuita per fidem imputata, tamen nec eam causam tractet, nec ullam eius mentionem faciat, quia sic habet fidei natura à Caluino definita, ut sit diuinæ bene-

Scripturas
deprauandi
ars Calu-
niana.

Nota.

uolentiæ firma persuasio, quæ gratuitam iustitiam certissimè imputatam complectitur. Sic omnes Scripturæ quæ de fide loquuntur, hanc gratuitam & imputatiuam iustitiam docere debêt, quia naturam fidei nos Euangelici sic hodie intelligimus. Sic Calvinus ex suis placitis, non ex diuino contextu, diuinæ Scripturæ veritatem fingit & format. Tenemus iam cur hæretici hodie solam Scripturam, reiecto Ecclesiæ sensu, fidei regulam esse velint.

Quæ adhuc sequuntur, videamus. *Præterea* (inquit) *ex hac ratiocinatione necessario colligimus mutuam fidei & Euangelij relationem. Quia enim dicitur iustus ex fide victurus, infert vitam istam per Euangelium percipi.* Hoc totum verum est de fidei ad iustitiam necessitate, non de eius vnica &

Fidei &
Euangelij
mutua re-
latio.

Rom. 10.

tota perfectione. Mutua est fidei & Euangelij relatio, quia fides per Euangelium annũciatur, & Euangelium in solis credentibus est virtus Dei ad salutem. Ita nec fides sine Euangelica prædicatione cõparatur (*Quomodo enim credent ei quem non audierunt?*) nec Euangelica prædicatione potenter salutifera erit, aut virtus Dei ad salutem, nisi credenti, & eius voci obediēti. *Quomodo enim inuocabunt nomen Domini, vt salui fiāt, in quæ non crediderunt?* Sic ipsa quoque vita & salus per Euangelium percipitur, quatenus ipsi Euangelio creditur. Quid ex istis concludit Calvinus? *Iam* (inquit) *habemus statum seu cardinem principalem huius primæ partis*

Statius
præf. epist.
à Caluino
confictus.

episto-

epistole, *Sola Dei misericordia per fidem nos iustificari.*
 Nondum quidem hoc expressum habemus Pauli ver-
 bis, sed ex contextu post facile patebit, *iustitiam qua*
in fide est fundata, totam Dei misericordiam inniti.
 Hec hoc loco tota Caluini deprauatio est.
 Videmus nunc scopum ad quem hactenus
 collineauit. Statum & cardinem principalem
 partis dogmaticę huius epistolę vult esse, *So-*
la Dei misericordia per fidem nos iustificari. Non
 dicit, vt ceteri omnes nouatores dicunt, ip- ^{Caluini}
 seque postea fortiter sustinet, *sola fide iustificari,* ^{akutia.}
 sed, *sola Dei misericordia per fidem iustificari:*
 quod quidem aliquo sensu verissimum est,
 quatenus sola Dei misericordia & bonitas est
 causa principalis efficiens omnis iustificatio-
 nis nostrę, & quatenus fides est vnum inter
 cetera Dei donum, quo à Deo donati & im-
 buti iustificamur coram ipso. Et hoc totum
 in reliquo Pauli contextu post facile pate-
 bit, *iustitiam in fide fundari,* veluti prima eius
 & maximè necessaria radice; & sic funda-
 tam *totam Dei misericordiam inniti,* quia cetera Dei
 dona fidei superaddita (vt ipsa in primis
charitas diffusa in cordibus nostris, per quã cuius- ^{Rom. 5.}
 que beneficio fides operatur iustitiã, vt radix sit ^{Gal. 5.}
 frugifera ac salutifera, non sterilis & ad salu-
 tem prorsus inualida) non nisi Dei misericor-
 dię innituntur, cuius solius & preuenienti
 gratia, & cooperante ac perseverante gratui-
 ta gratia, in nobis conferuantur, augentur,
 perficiuntur. Hoc totum reliquę huius no-
 bilis.

bilissimæ epistolæ contextus docebit, & hic veluti cardo principalis est dogmaticæ partis eiusdem: non autem (quod hic insinuat tamen apertè non proferat Calvinus, protulit autem Beza, ut nuper accepimus) sola fide hominem iustificari, quæ, seclusa omni operum iustitia ad salutem necessaria, gratuitam Christi iustitiam per imputationem accipit, hoc est, imputari sibi quantumcumque impio stultissimè & impiè præsumit. Nihil tale propheticum à Paulo citatum testimonium docuit.

Sed nunc quum hæc Prophetæ verba, *Iustus ex fide vivit*, sæpius ab Apostolo usurpentur, eorum genuinum ac germanum sensum iuxta D. Augustini sani & sancti Doctoris explicationem proferemus. Triplex est verus & genuinus horum verborum sensus, prout tribus in locis hæc verba ab Apostolo usurpantur. Primus sensus, & huic loco proprius, hic est: Sine fide in Mediatorem iustus non vivit, quia iustitia Dei ex fide est, non ex operibus absque fide; sicut alimentum hominis ex pane est, non ex potu absque pane. Sic potest dici, homo ex pane vivit, quia sine pane non vivit. Rursum dicit alia Scriptura: *Omnia custodiam serva cor tuum, quia ex ipso vita procedit*. Ex similitudine vitæ naturalis hoc desumptum est. Sed quid? Sine capite, sine hepate, sine pulmone, sine sanguine, vivet homo, quia ex corde vita procedit? Atqui ut cor quia prin-

Triplex
sensus.

I.

Iustus ex
fide vivit
quia non
sine fide.

Prova. 4.

principium vitæ est, & vltimum moritur, ex eo dicitur vita procedere: sic quia fides principium iustitiæ est, quæ prima ad iustitiam habetur, & vltima deperditur, ex fide dicitur iustus viuere. Sic exponit August. *Nostra fides, id est, Catholica fides, iustos ab iniustis non lege operû, sed ipsa lege fidei discernit, quia iustus ex fide viuunt: per quam discretionẽ sit, vt homo ducens vitam sine crimine, cum suis tamẽ velut iaudabilibus moribus, si in Deum rectam fidem & Catholicam non teneat, ex hac vita damnandus abscedat; alius, habens quidẽ opera bona ex fide recta, non tamen vt ille bene moratus, saluandus emigret, propter rectam fidem quæ illi est in Deum, ex qua viuunt. Hæc ille. Eundem sensum docet in lib. de perfectione iustitiæ, & de serm. Domini in monte lib. 1. cap. 9. Alius sensus est quo apud Paulû accipitur ad Gal. 3. Quoniam in lege nemo iustificatur apud Deum, manifestum est quia iustus ex fide viuunt: id est, ex gratia quam fides implorat, vel quæ nisi credentibus non datur. Lex enim (ait Augustinus) non sperat in Deum, non petit iustitiam à Deo, etc. sed qui fecerit ea, viuunt in illis. Vnde alibi: Dicimus lege fieri, vt Deus, cum fieri velit, audiatur; gratia verò fieri, vt legi obediatur. Tertius sensus est ex Propheta Abacuc, sicut Apostolus accipit ad Hebr. 10. Adhuc aliquantulum qui venturus est veniet, & non tardabit: Iustus autem meus ex fide viuunt: id est, non ex presentibus bonis, sed ex fide futurorum bonorum. Vnde paulò pòst: Fides autem est speran-*

Contr. 2. epist. Pelag. lib. 3. cap. 5.

2. Iustus ex fide quia ex gratia.

Serm. 15. de verbis Apost. Contra 2. epist. Pelag. lib. 3. cap. 4.

3. Iustus ex fide futurorum bonorum viuunt.

Hebr. 11.

darum substantia rerum, &c. Fides enim hominis iam iustificati habet pro obiecto res speratas, & respicit Deum vt remuneratorem in futuro, & vt adiutorem in presenti. Vnde

De spir. &
lit. c. 32.

August. *Fides ex qua iustus viuit, est qua postulat sapientiam à Deo, & postulat in fide nihil hesitans.*

De ciuit.
Dei lib. 19
cap. 4.

Et paulò post: *Iustus ex fide viuens sperat usque vitam eternam.* Rursum alio in loco: *Iustus ex*

fide viuit, quæ bonum, quod non videt, credendo querit. Neque enim esset iustitia fidei, si non esset absconditum, quod prædicatum crederemus, ait idem

Enarr. in
Psal. 109.
Ioan. 16.

alibi Augustinus. Sic Christus docuit dicens:

Spiritus S. arguet mūdū de iustitia, quia vado ad Patrem, &c. id est, (ait August. ibidem) Hac erit iustitia vestra, vt credatis in eum quem non videtis. In hoc ergo triplici sensu apud Paulum Iustus ex fide viuit.

18. *Reuelatur enim ira Dei de celo super omnem impietatem & iniustitiam hominum.*

HAc propositione confirmare Apostolus vult, quòd iustitia Dei in Euangelio reuelatur. Quum enim iustitia Dei, qua Deus credentes in eum iustos facit, omnem iniustitiam & impietatem à credentibus longissimè propellere ac remouere debeat: idem Euangelium, quod iustitiam & sanctitatem à credentibus requirit, docet erga impios & iniustos Deum suam iram ostendere, eosque iustissimis pœnis à Deo subijci. Agnoscit ipse Beza Apostolū hoc loco istud dicere velle.

Quasi

Quasi (inquit) hoc quoque retegatur per Euangelium. Nam proculdubio nihil æque arguit mundum de peccato, atque lux Euangelij. Sed quum hinc manifestè sequatur, iustitiam Dei in Euangelio reuelatam, non summam illam esse Dei integritatem, sed illam quam Deus nobis largitur iustitiam, & totius vitæ nouitatem, huic iniustitia & impietati hominum contrariam; statim id quod concessit, ipsaque veritas ei extorsit, nouis suis appendicibus & correctionibus penitus subuertit Beza. Subiūgit enim verbis præcedentibus: *Sed hoc tamen est secundum quid. Nimirum quia irritatus Satan furit cum suis; quum alioquin arguere peccata, potius ad legis quam ad Euangelij ministerium pertineat. Quod ait Beza irritatum Satanam furere cum suis, & ex hac parte iram Dei in Euangelio patefieri, exponit postea hunc sensum habere, quod homines instigante Satana præcipientes in peccata ruunt. Sic enim paulò post scribit: Cedo vnde irarista Dei colligitur? Ex eo quod homines laxatis habent in omne scelus feruntur: quod liquidò apparebit, si quis ad præscriptum legis tum naturalis, tum Moysæ, vitam ipsorum exigat. Vult ergo in Euangelio iram Dei contra omnem iniustitiam reuelari quidem & patefieri, sed non ab ipso Euangelio, ad cuius ministerium non pertinet arguere peccata, verum ab euentu, quia Satan furit cum suis, & homines legem violant tam naturalè, quam in decalogo apud Moysen traditam. Quis non*

Sensus A.
postolici
corruptio.

non

non videt quàm insanum hoc paradoxum est, & à filo disputationis Paulinæ alienissimum? Primum enim, quæ hæc consequentia est: Ira Dei in Euangelio reuelatur, quia Satan furit, & homines in scelera præcipites ruunt? An nõ in lege naturæ, sub lege Moysaica, & passim toto orbe quũ sine Deo in hoc mundo homines vixerunt, Satan furit perpetuò cum suis, hominésque laxatis habenis in omne scelus feruntur? An propterea ira Dei reuelatur de cælo, aut iræ divinæ de cælo apud tales homines vllus sensus est, aut vlla signa patefacta, sicut in Euangelio? Aut si apud eos quoq; omnes ira Dei de cælo reuelatur, quomodo hoc in Euangelio fieri, quasi quiddam Euangelio proprium, aut certè in Euangelio valde illustre ac singulare, Apostolus commemorat?

Deinde quàm absurdè & impiè dicitur, *ad Euangelij ministerium non pertinere vt arguat peccata!* Quid hoc monstri est? Christus Dominus Euangelij præco ac minister primarius non fuit? *Ad euangelizandum pauperibus à Deo Patre missus non erat?* Ille verò peccata non arguebat? Omitto Scribas, Phariseos, reliquosque Iudæos, quorum hypocrisis, incredulitatem, variamque iniustitiam acerrimè & frequenter taxauit. Nonne in genere contra omnes impios iram Dei de cælo denuntiat? An non ira Dei de cælo est, *Ligatis manibus & pedibus mittite eum in tenebras exteriores?*

Euangelium arguit peccata.

Luc. 4.

Matt. 23.

res? quod illi dictum est, qui in nuptijs Filij Dei discubuit, non habens vestem nuptialem, charitatem scilicet, & illam Dei iustitiam quæ in Euangelio reuelatur, lexque Euangelica inprimis postulat. An non ira Dei de cælo est, *Seruum inutilem projicite in tenebras exteriores?* quod ei dictum est, qui donis gratiæ, fide, charitate, scientia, ad suum & aliorum profectû vsus non est, sed Dei gratiam in vacuum accepit, nec operatus est iustitiam in corde suo, faciens opera bona, quæ preparauit Deus vt ambulemus in illis. An non ira Dei de cælo est, *Tradidit eum tortoribus, donec redderet vniuersum debitum?* quod ei dictum est, qui legem charitatis fraternæ post acceptam peccatorum remissionem violare auius est. An non ira Dei de cælo est, *Amen dico vobis, nemo virorum illorum, qui vocati sunt, gustabit cenam meam?* quod de illis dictum est, qui partim ambitione, partim avaritia, partim carnis cura præpediti, doctrinæ Euangelicæ institutum non amplectuntur. Qua ergo fronte affirmat Beza ad Euangelij ministerium non pertinere vt arguat peccata? An non omnes Christi conciones ad pietatem hortantur, à peccato deterrent? Sed nihil est hæreticorum paradoxis absurdius, dum specialem suam fidem contra omnes Scripturas stabilire modis omnibus contendunt. Probat ergo Apostolus iustitiam Dei in Euangelio reuelari, quia ira Dei de cælo contra omnem

Matt. 25.

2. Cor. 6.

Psal. 14.

Ephes. 2.

Matt. 18.

Luc. 14.

omnem iniustitiam in eodem reuelatur.

Consequencia autem quam Paulo Beza affingit, prorsus aliena & absurdissima est. Aduertit hoc ipse Beza, & vt rei absurditatem manifestam aliquo modo ve excusaret vel tolleret, proponit ipsemet hanc difficultatem, vt eam postea dissoluat. Sic enim post præcedentia prosequitur: *Sed quorsum hoc? Assumeret enim Paulus hoc ipsum quod est in questione positum, nempe sitne Euangelium potentia Dei ad salutem: id est, anper Euangelium Deus exerat virtutem suam seruandis hominibus.* Atqui probauit hoc Paulus, quia *Iustitia Dei in eo reuelatur ex fide in fidem.* Reuelata enim hæc Dei iustitia ex fide, & credentibus impertita, *potentia Dei est ad salutem*, id est, valet ad saluandos credentes. Id autem quod assumpsit, videlicet *iustitiam Dei in Euangelio reuelari*, ex eo probauit Paulus, quia *ira Dei de celo contra omnem iniustitiã in eodem Euangelio reuelatur.* Verè igitur Paulus assumpsit & probauit id quod est in questione positum, sed in proxima antecedenti propositione, non in priori illa quam Beza hinc ponit. Ait tamen Beza: *Hoc probaturus Paulus (nempe Euangelium esse potentiam Dei ad salutem) dixit, fidem (cuius mutua est relatio cum Euãgelij prædicatione) adferre nobis eam iustitiam que coram Deo nos approbet, ac proinde iter ad salutem ostendere.* Fallitur hinc egregiè & fallit lectorem Beza. Non enim Paulus, vt probaret Euangelium esse potentiam

Disput.
Apostoli-
ca con-
nexio.

tiam Dei ad salutem, dixit fidē adferre nobis
 eam iustitiā quę corā Deo nos approbet, etc.
 sed vt probaret quod dixerat, *Euangelium po-*
tentiā Dei esse ad salutem, dixit reuelari in Euāgelio
Dei iustitiā ex fide in fidem. Hoc Paulus dixit,
 nō id quod fingit Beza. Hęc verba Pauli sunt,
 non ea quę cōmentus est Beza. Nec dicit nec
 docet Paulus *fidem adferre iustitiā*, sed dicit ac
 docet *iustitiā Dei ex fide in Euāgelio reuelari.* Do-
 cet quid in Euangelio reuelatur, nō quid ad-
 fert iustitiā. Docet ipsam *iustitiā Dei ex fide*
in Euangelio reuelari, non quod hęc iustitia Dei
 sit ex fide, tanquam ex vnica & sola perfecta
 causa, vt nunc rem accipit Beza, eo quod vi-
 delicet iustitiā Dei, id est, summam illam in-
 tegratē quę in solo Deo est (sic enim iusti-
 tiam Dei hoc loco exposuit Beza) nos per
 fidem apprehendimus, vt nobis imputetur;
 (hic enim est Bezæ sensus latens) sed quod
 hęc iustitia Dei, videl. quā in nobis Deus fa-
 cit, vt suprā ostēdimus, sit ex fide in Deum,
 tanquā ex vna partiali & radicali causa, quia
 omnis vera iustitia à fide incipit. *Iustitia Dei*
ex fide apud Paulum nihil aliud est quàm i-
ustitia fidei quam Deus nobis largitur, quam
opponit iustitię humanę seu operum huma-
norum, quā sine Dei adiutorio & gratia
Christi superbi homines, siue ex doctrina le-
gis vt Iudæi, siue ex naturę lumine ac viri-
bus vt Gentiles, sibi venditant. Quod illa
Pauli verba manifestissimē ostendunt: Vt
inuc-

Iustitia
 Dei ex
 fide.

Phil. 3. *inueniar in Christo non habens meam iustitiam quæ ex lege est, sed illam quæ ex fide est Christi, quæ ex Deo est iustitia in fide. Iustitiam Dei ex fide manifestè exponit esse iustitiam fidei ex Deo: id est, ex dono Dei, ut suo loco plenius exponetur. Falsum ergo imprimis hoc est, docuisse antea Paulum quod fides adferret salutem, quasi illa unicum esset salutis consequenda instrumentum, ut postea Beza affirmat. Sic enim ex falso & fallaci fundamento statim superextruit: Nunc superest ut hoc probet Apostolus, non videlicet nullo alio instrumento quam fide hanc iustitiam consequi. Ponamus cum Beza Apostolum hoc probare velle. Attendamus quomodo iuxta Bezæ figmentum hoc probet. Probatur autem hoc ex hac diuisione ἀποσφ. Aut per fidem aliena iustitia nobis imputata iusti sumus coram Deo, aut nostra iustitia, id est, legis diuinæ obseruatione. Primum, vbi est apud Paulum hæc diuisio? Sanè nusquam. Si autem apud Paulum non est, quomodo ex ea Paulus aliquid probat? Deinde, quomodo est hæc diuisio αὐτερος, id est, plena & perfecta, & in qua aliud mediū inueniri nequeat? Nonne enim iusti esse possumus, & reuera sumus, iustitia quadam nec aliena per fidem imputata, nec nostra simpliciter, & qualicumque legis obseruatione, sed iustitia fidei quæ & nostra est, quia à Deo nobis donatur; & legis obseruationem indiuiduo nexu coniunctam (ut Beza falsus est) habet, non ex nostris viribus, aut legis doctri-*

Apostoli
intentū
Beza per-
uertit.

doctrina, sed ex Christi gratia, in quo creati sumus in operibus bonis, id est, ad opera bona facienda? Nihil ergo nisi mentitur & fallit haec tenus Beza. Videamus tamen quid ex diuisione proposita inferat. Subsumit: *Atqui tota vita hominum clamat, Deum in homines è celo iram suam effudisse. Sit ita. Concludit: Non sunt igitur iusti homines in sese.* Hæc cōclusio quidem de hominibus extra Christum, & necdum Christi gratia iustificatis, est vera: sed antecedentes eius propositiones, ex quibus inferitur, à Paulo hoc loco nō ponuntur. Deinde ex hac tota argumentatione, eiusque conclusione, quid probatur, quid concluditur, ut illa propositio probetur, *Nos nullo alio instrumento quàm fide iustitiam consequi?* Quomodo sequitur: *Non sunt homines iusti in sese: ergo nullo alio instrumento quàm fide iustitiam consequimur?* An non sicut fidem Deus nobis largitur, qua iustitiam consequamur; sic & alias virtutes largiri potest, quibus eandem adipiscamur? Imò nōne propterea *charitatem diffudit in cordibus nostris, per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, ut qui iniusti & impij eramus, faciendo opera iustitiæ iusti essemus? Qui enim facit iustitiam, iustus est; & beatus in factō suo erit.* Non sunt homines in sese iusti, sed per Dei gratiam, eiusque varia dona, non per solam fidem, iusti fiunt. Habemus ergo incredibilem Beze impudentiam, & manifestam Paulinæ disputationis in ipso suo ex-

D ordio

Ephes. 2:

Fides sola
instrumē-
tum iusti-
tiæ con-
sequendæ
non est.

Rom. 5:

1. Ioan. 3:
Iac. 2.

Bezana
flagitia.

ordio corruptelam. Mentitur Paulum probare velle, Nos nullo alio instrumento quam fide iustitiam consequi. Argumentationem fingit qua Paulus hoc probet, cuius nullum vestigium in Pauli contextu apparet. Conclusio- nem format quæ ad rei propositæ probatio- nem nihil confert. Et tamen concludit ho- mo impudens: *Hoc est filium Paulinæ disputa- tionis.*

5. Postremò (quia aliò lectorem abduxit Beza) quid hæc omnia ad hæc Pauli verba, *Reuelatur enim ira Dei de celo, &c.* Hæc enim verba iam tractat Beza, & horum cum præ- cedentibus consequentiam ostendere voluit. Sed quia agnoscere noluit in Euāgelio iram Dei de celo reuelari, peccata & impietatem ab Euangelio argui, Paulinam disputatio- nem aliò deflexit, eiusque filum & cursum penitus perturbauit. Quod vt accommoda- tius faceret, verba huius loci iterum corrup- pit. Quū enim Paulus dicat, *reuelari in Euan- gelio iram Dei de celo super homines impios & iniustos,* bonus Beza vult Paulum dicere hanc iram Dei reuelari super omnes & singulos homines. In primis (inquit) notandum est, hæc ira accipienda non esse, quasi aliqui sint homines qui non sint impij nec iniusti, quos Apostolus hic non arguit: sed ita potius, vt sciamus omnes atque ad eò singulos homines ab Apostolo viriusque sceleris co- argui. Sed Pauli verbis manifestam vim fa- ciat. Non enim ait Paulus, *Reuelatur ira Dei de celo*

6.
Alia ver-
borum
Pauli cor-
ruptio.

de celo

de cælo super omnem hominem: sed sic ait: Reuelatur ira Dei de cælo super omnem impietatem & iniustitiam hominum eorum qui veritatem in iniustitia detinent: vbi non solum de omnibus hominibus non loquitur, sed de solis impijs & iniustis, verum etiam de quibusdam tantum iniustis & impijs loquitur, nempe Gentium Philosophis & sapientibus, qui veritatem in iniustitia detinuerunt: id est, veritatem quam Deo reuelante cognouerunt (vnde subiungit, Quia quod notum est Dei, id est, quod de Deo cognosci potuit; manifestum est in illis, id est, illos non latuit; Deus enim illis manifestauit; seu notum fecit) aut loquendi libertate compressa texerunt, aut gestorum iniquitate negauerunt. Beza tamen contra apertissima Apostoli verba, quod de certa impiorum specie duntaxat dictum est, ad omnes planè homines trahi & torqueri vult.

At cur ita obsecro? Idem (inquit) ita intelligendū esse apparet ex eo quod instituta est disputatio non modo aduersus omnes in genere, sed sigillatim aduersus singulos homines, vt in vno Christo salutem quarant. Quod etiam docet ipsa Apostoli conclusio, qua vniversaliter exprimitur his verbis: Ex operibus legis nō iustificabitur omnis caro coram illo. Verum quidem est, Apostolum in sequentibus id docere, quod Deus conclusit omnia sub peccato, & quod omnes egent gloria Dei: sed ex illa conclusione aut disputatione Apostoli non sequitur Apostolum hoc loco aut in hac

Cap. 1. 29.

Beza excusatio refellitur.

D 2 senten.

sententia idem docere, quum disertè hîc non
de omnibus, sed de solis impijs, adeoque de
certo impiorum genere loquatur. Multo
minùs sequitur (quod Paulum hoc loco do-
cere Beza vult, & cuius rei gratia sic hunc lo-
cum sibi deprauandum existimauit) *nullo*

esse homines qui non sunt impij aut iniusti. Omnes
enim certè homines in peccato inuenit Chri-
stus, vt in eo salutem omnes quærant, sed
non omnes in peccatis suis relinquit Chri-
stus qui in eo salutem quærant. Alioqui ma-
lus medicus esset, veniens sanare peccatores,

Luc. 5. &
19.

& *saluū facere quod perierat*, si adhuc in suis
peccatis omnes manerent. Sed insanus &
impius Beza cum alijs horum temporum
hæreticis, quia peccati seruitus illis placet, &
sola apprehédente fide saluari volunt, om-
nes planè homines ac singulos, etiam in
Christo regeneratos, adhuc impios & iniu-
stos esse definiunt, & ad hanc detestabilem
sententiam Paulinæ disputationis verba con-
torquent. Tenendus igitur diligenter verbo-
rum Pauli, qualem iam dedimus, verus &
germanus sensus, ne hæreticorum corrupte-
lis seducti, impijs eorum hæresibus funda-
menta iaci, aut aditum aperiri sinamus.

14. Propter quod tradidit illos Deus in desideria
cordis eorum.

Locus contra hæreticos, Calvinum ma-
ximè, qui ex his & alijs similibus S. Scri-
pturæ verbis, Deum docet peccatorum no-
strorum authorem & causam actiuam atque
operatricem esse. Institut. lib. 1. cap. 18. n. 2.
Sed Deum non aliter tradere quàm dese-
rendo, aliæ Scripturæ manifestè docent, vt
mox dicemus. Deus igitur tradit homines
sua iam propria voluntate malos in deside-
ria sua, quia permittit eos sequi desideria
cordis sui: non suppeditando illis maiora
illa auxilia gratiæ, sed propter peccata præ-
cedentia ea iustè subtrahendo, sibi ipsis eos re-
linquit. Hac de causa Paulus alio in loco de
ijsdem dicit: *Qui desperantes semetipsos tradide-
runt impudicitie, in operationem immunditiæ omnis
in auaritiæ: εν πλεονεξία: id est, vt libidini suæ
certatim ac plenissimè satisfacerent. Docet
propria sua mala voluntate homines seipsos
tradere in omnem immunditiam, vt sic ne-
cessariò intelligamus, quod hîc dicit, Deum
tradere in passiones ignominia, nõ aliter accipien-
dum esse, quàm quòd Dei prouidentia &
iustitia permittit vt ipsi seipsos traderent, iuxta
id quod idem Paulus in alia concione dixit, Act. 14.
Dimisit omnes gētes ingredi vias suas: quod & alia
Scriptura apertius dicit, Et dimisi eos secundum
desideria cordis ipsorum, ibunt in adinventionibus suis.*

D 3 Abutun-

Deus nõ
est author
peccati.

Ephes. 4.

Act. 14.

Psal. 80.

S. August.
doctrina
defendi-
tur.

Abutuntur hæretici quibusdam Augustini
disputationibus ex eius contra Iulianum lib.
5. cap. 3. & lib. de gratia & lib. arbitrio c. 20.
Sed disertè in eisdem locis docet August.
Deum peccatum in homine nec operari, nec
velle, nec simpliciter decernere, nec ad illud
vlllo modo excitare, sed solùm in quibusdam
peccatoribus sua iudicia potenter exercere,
& hominum iam malorum volûtates ad sua
iusta iudicia ordinare: nempe vel ad ipsos
peccantes castigandos per augmenta pecca-
torum, vt hîc apud Paulum; vel alios, qui
hoc meruerunt, per huiusmodi peccata fla-
gellando. Quæ omnia latiùs disputata, & lo-
ca Augustini difficillima accuratè explicata,
vide in opere nostro de Iustificat. lib. 11. cap.
12. & seqq. Quo etiam in libro tota Caluini
infernalis doctrina, qua Deum peccati autho-
rem perspicuè facit, aperitur & refutatur.

Verborũ
Pauli sen-
sus ger-
manus.

Porrò si Pauli disputationem oculatiùs
inspiciamus, hæc verba (*Deus tradidit illos in re-
probum sensum*) nihil aliud velle intelligemus,
quàm si sic dixisset, Deus illos perdidit; sicut
solemus dicere, Perdidit illum argentum
suum; vel, Perdidit illum ingenium suum;
quia videlicet argêto & ingenio suo ad suam
perniciem abusus est. Sic enim Paulus ait:
Sicut non probauerunt Deum habere in notitia, id
est, non dignati sunt agnoscere Deum quem
cognouerunt, nec colere Deum quem co-
lendum esse sciebant, sed, vt superiùs dixe-
rat,

fat, *veritatem Dei in iniustitia detinuerunt*, id est, veritatem de vno & vero Deo, quam tenebant, loquendi libertate compressa texerunt & dissimulauerunt, & sic notitia sua impiè admodum abusi fuerunt (de quo vide Ciceronis & Senecæ verba apud August. de ciuit. Dei lib. 6. cap. 10.) *Deus tradidit illos in reprobum sensum*, id est, abusus ille notitiæ de Deo causa fuit cur traderentur & iustè dimitterentur sequi sensum reprobum, & creaturas pro creatore innumeras (vt hîc Paulus commemorat) stultissimè colerent. Quod enim Cicero de Dijs poëticiis, qui saltem homines fuerant, scripsit; *Hæc & dicuntur & creduntur stultissimè, & plena sunt vanitatis, summæque leuitatis*; hoc multò magis verum est de Dijs Ægyptiacis, & Babylonicis volucris, quadrupedibus, & serpentibus.

De natura
Deorum
lib. 2.

Sed hîc Beza in hunc locum tergiversatio aperienda est. Caluini magistri sui vestigijs omnino vult insistere, eleganti tamen aliquo verborum fucosam & magistri sui turpitudinem obtegere & cerussare conatur. *Tradit* (inquit) *Deus vt iustus iudex*. Verum hoc est, quia nemo sic traditur nisi ob pœnam præcedentium peccatorum, ex iusto Dei iudicio. Cedo verò (ait Beza) *an qui facinorosum tradit carnifici, inuitus tradit an volens?* Sanè volens, quia & Deus volens permittit, non inuitus. *An carnificum arbitrio ita exponit, vt pœna genus certis finibus non circumscribat?* Et hoc quoque

Beza sub-
terfugia
occludun-
tur.

Diabolus in Deo verum est, quatenus à Diabolo malo
 Dei carni- pœnæ vexandos vel iustos suos Deus tradit,
 fex est in ad maiorem ipsorum coronam, sicut S. Iob
 ratione & alios innumeros, vel etiam homines im-
 pœnæ, nō pios propter demerita flagellandos dimittit.
 culpæ. Non enim plus Diabolo permittitur, quàm
 diuinæ iustitiæ & voluntatis ratio postulat.
 Sed quoad malum culpæ, nulli fines à Deo
 præscribuntur, verùm vnusquisque à Dia-
 bolo, non ex Dei præscripto, sed ex propriæ
 voluntatis libidine superatur. Pergit Beza:
*Quis denique vi & autoritate agit carnifex? an
 non iudicis?* Hic Beza cum suo Caluino, in
 ratione reprobis sensus & pessimorum deside-
 riorum quibus impij traduntur, plus tribuit
 Beza in ratione culpæ priores partes tri-
 buit Deo. Deo quàm Diabolo. Ait enim carnificem,
 qui Diabolus est, non sua vi & autoritate,
 sed Dei, agere. Autoritas hac in parte nulla
 est, nec Dei, nec Diaboli. Non Dei, qui in
 traditione malorum simplici vtitur volun-
 tate permittente, non vlla autoritate, seu
 cogente, seu ex aliqua necessitate determi-
 nante: non Diaboli, quia quomodocūq; im-
 pios ad malum prouocat, ex sua id malitia
 innata facit, non ex autoritate aut potestate
 illi à Deo data, Vis autem quam in Deo iu-
 dice Beza ponit, actiuam in Deo respectu
 peccati operationem constituit, vt cum
 suo Caluino authorem malorum Deum do-
 ceat.

Addit tamen, vt hoc à se detestabile cri-
 men

men remoueat, & dicit: Neque tamen, quum
hac dico, carnificis opus cum iudicis imperio cōfundo.
 Dicit nebulo se hoc non facere, facit tamen.
 Vim enim & operationem Diaboli, qui ope-
ratur in filijs dissidentia, tribuit disertè iudici
 Deo. *Vi (inquit) iudicis agit carnifex.* Hoc est,
 vi & potentia Dei agit Diabolus.

Beza ex-
 cusatio
 refellitur.

Hac honesta metaphora, quum suum ve-
 nenum porrexit, Catholicam sententiam
 persequitur. *Quorsum igitur (inquit) nonnulli,*
vt veluti laboranti iustitia Dei subueniant, otiosam
in Deo permissionē imaginantur? Nempe mauult
 cum Caluino Beza operosam & actiuam in
 Deo mali operationem ponere, quàm otio-
 sam permissionem. Sed qui permissionem
 malorum culpæ in Deo ponunt, non illam
 otiosam ponunt. Deus enim volens, sciens,
 & prudēs peccata permittit, & impios à Dia-
 bolo in varia desideria trahi & pertrahi finit,
 non otiosè, vt quasi oscitanti aut nescienti
 aut negligenti Deo ista exciderint. Permis-
 sionem autem in Deo, nō actionem aliquam,
 respectu peccati, cur Catholici & orthodoxi
 statuunt, Beza agnoscit & dicit: *Nempe ne Deus*
videatur malorum author. Omnino. Hac de
 causa nullam in Deo peccati operationem,
 sed solam vel permissionem, vel ad altio-
 res fines ordinationem in Deo agnoscimus.
 Quid ad hæc Beza? *Id verò absit vt cuiquam*
bono vel in mentem veniat. Ergo impius Calui-
 nus, qui disertis verbis scripsit, non solum

Permissio
 malorum
 in Deo
 non est
 otiosa.

D s quòd

Instit. lib.
2. c. 4. n. 3.

quod Deus per ministrum suum Satanam consilio
impiorum destinat. quod visum est, sed etiam volunta-
tes eorum ad malum excitat, & conatus firmat. Im-
pius quoque & Beza, qui Diabolum in pro-
uocando impios ad malum, vi & autoritate
iudicis Dei agere profiteretur. Sed infernales isti
hæretici claris verbis suam impietatem pro-
fiteri nolunt. Satis habent vt à suis intelli-
gantur. Sibi consulunt, ne perspicuè à nobis
refellantur.

Caluin. &
Beza suã
impietate
profiteri
non au-
dente.

Sed pergamus cū Beza, qui seipsum adhuc
magis aperiet. *Cauēdū est* (inquit) *etiã atque etiã,*
ne hæc præpostera modestia (de permissione pec-
cati in Deo, & ne malorū author videatur) *in*
summam arrogantiam desinat. Ecce, negare Deum
esse authorem malorum, præpostera mode-
stia Bezæ videtur. Ergo pro sua libertate non
verebitur ille dicere, Authorem malorū
esse Deum. Sed cur cauendum est ne hæc ne-
cessaria modestia (nisi Deum Diabolo parem
facere velimus) in summam arrogantiam
desinat? *Quum enim* (inquit Beza) *Scriptura*
non vereatur vbiq̃ Deo dare, quod impios excacet,
induret, seducat, eradat in reprobū sensum; præ-
stat certe hæc fateri, & Deo gratias agere quod nos
respexerit, quã vel pro reprobis litigare, vel nul-
lam in Deo iustitiam agnoscere cuius causa non pos-
sit à nobis intelligi: denique modestie cuiusdã præ-
textu magis ac magis frivolas distinctiones com-
minisci. Hæc igitur curiosis sinamus. Hæc est vi-
delicet Bezæ religio. Indignissima de Deo
cogi-

cogitare ac dicere fas erit, si aliquid vel ob-
 scurius vel figuratè Scriptura loquatur; nec
 modestè ratio habenda est, vt Dei honorem
 tueamur; sed quicquid litera scripti verbi in
 cortice habet, hoc totum rotundè & simpli-
 citer fateri oportet: vt iam authore Beza,
 non manus tantùm & pedes, oculos & aures,
 vniuersaque corporis membra Deo propriè
 tribuamus, sed etiam iram, dolorem, pœni-
 tentiam, omnesque affectus humanos, quan-
 tuncunq; indignos & imperfectos, in Deo esse
 ingenuè fateamur, quia sic Scriptura loqui-
 tur. *Præstat* (inquit) *hæc fateri, quàm pro reprobis li-*
tigare. Quasi verò qui Deum authorem ma-
 lorum non esse fortiter sustinent, pro repro-
 bis litigent, ac non potius pro Dei honore,
 eiusque maiestatis purissima bonitate pug-
 nent. Impius Beza reproborum, nō Dei cau-
 sam agi existimat, quando causam peccati in
 ipsis reprobis & authore Diabolo, non in
 Deo, ponendam contendimus. Sed quis ma-
 gis reprobōrū & Diaboli causam agit, quàm
 impius Calvinus & Beza, qui originem pec-
 cati non in reprobōrum & Diaboli malitia,
 sed in ipsius Dei tum decreto tum voluntate
 & operatione actiua ponunt, quia sic Scri-
 pturæ prima facie loquuntur? Tandem ne-
 ganda quidem non est in Deo iustitia cuius
 causa nos latet, qui sua specialia dona multis
 negat & subtrahit occulto sed iusto iudicio
 suo: sed vt Deus malorum author dicatur,
 aut

Scripturæ
 litera cō-
 modè ex-
 poni Beza
 non pati-
 tur.

aut ea propriè facere existimetur, quæ Scriptura eum facere primo aspectu ait, non occulta esset Dei iustitia, sed manifesta turpitudine, Dei bonitati intrinsecæ sic aduersa, ut tam Deum negare quàm hoc de Deo asserere liceat: quod pulchre ostendit D. Basilius in homilia de hoc argumento. Ita Beza quam impietatem claris verbis asserere non audet, eandem tamen obliquè fouere & tueri non erubescit.

Argumentum Capitis II.

INGREDITUR Apostolus communem accusationem Gentilium, qui iudicabant Iudæos legem suam non seruantes. Deinde & Iudæos de lege non seruata arguit: concludens neque ex lege scripta, nec ex lege naturæ, quempiam iustificari posse sine fide in Christum. Interim veram iustitiam operum à Deo mercedem accipere, & veros factores legis à Deo iustificari, disertissimè docet.

2. *Scimus quoniam iudicium Dei est secundum veritatem in eos qui talia agunt.*

ANte omnia docere Apostolus vult, veram bonorum operum iustitiam à Deo flagitari, quia omnem iniustitiam iusto iudicio punit. Interim valet hic locus contra imputatiuam hereticorū hodie iustitiam, qua